

Prosiding

Persidangan Antarabangsa **PENGAJIAN ALAM MELAYU (PAPAM) 2020**

International Conference on Malay Studies, 2020

"Kelestarian Negara Bangsa: Dari Dunia Melayu Ke Taiwan"

"Empowering the Nation-state: From the Malay World to Taiwan"

eISBN 978-967-2439-00-4

18-19 FEB 2020
Universiti Feng Chia (FCU), Taiwan

Penaja:

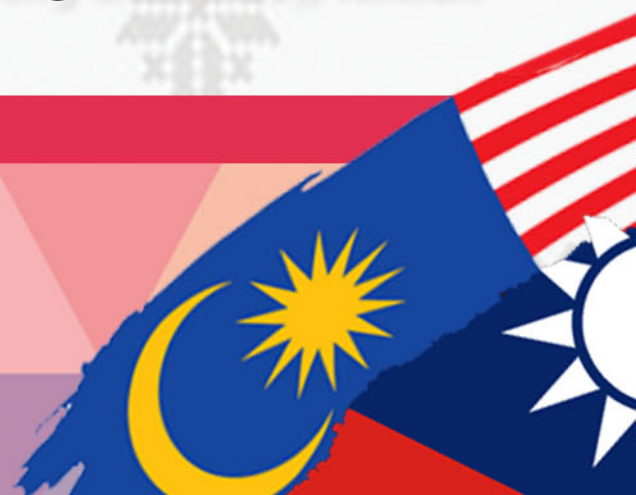
**KEMENTERIAN
PENDIDIKAN
MALAYSIA**

YAYASAN BUDI

MALAYSIAN FRIENDSHIP AND TRADE CENTRE TAIPEI

PENGAJIAN ALAM MELAYU 2020

PROSIDING
Persidangan Antarabangsa Pengajian
Alam Melayu 2020
Taiwan, 18 & 19 Februari 2020

PENGAJIAN ALAM MELAYU 2020

**PROSIDING
Persidangan Antarabangsa
Pengajian Alam Melayu 2020
18 & 19 Februari 2020
Taiwan**

**Editor:
Junaini Kasdan
Ros Mahwati Ahmad Zakaria
Muhamad Shafiq Mohd Ali
Sri Yanti Mahadzir
Suhaini Md Noor**

Institut Alam dan Tamadun Melayu (ATMA)
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM, Bangi, Selangor Darul Ehsan

© Institut Alam dan Tamadun Melayu (ATMA), UKM

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukarkan ke dalam sebarang bentuk atau dengan sebarang alat juga pun, sama ada dengan cara elektronik, gambar serta rakaman dan sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada Institut Alam dan Tamadun Melayu (ATMA), UKM.

Reka bentuk kulit : Sri Yanti Mahadzir
Tata letak : Muhamad Shafiq Mohd Ali

Cetakan Pertama, 2020

Perpustakaan Negara Malaysia

Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan

Persidangan Antarabangsa Pengajian Alam Melayu (2020 : Taiwan)

PENGAJIAN ALAM MELAYU 2020 : PROSIDING Persidangan Antarabangsa
Pengajian Alam Melayu 2020, 18 & 19 Februari 2020, Taiwan / Editor: Junaini
Kasdan, Ros Mahwati Ahmad Zakaria, Muhamad Shafiq Mohd Ali, Sri Yanti
Mahadzir, Suhaini Md Noor.

eISBN 978-967-2439-00-4

1. Malays (Asian people)--Research--Congresses.
 2. Malays (Asian people)--Social aspects--Congresses.
 3. Government publications--Malaysia.
 4. Electronic books.
 - I. Junaini Kasdan. II. Ros Mahwati Ahmad Zakaria.
 - III. Muhamad Shafiq Mohd. Ali. IV. Sri Yanti Mahadzir.
 - V. Suhaini Md. Noor. VI. Judul.
- 305.89923072

e-ISBN 978-967-2439-00-4

25	Surayah Hj Bungsu & Humin Jusilin <i>Kuih-Muih Tradisional Etnik Brunei Di Sabah Dalam Konteks Agama, Kepercayaan Dan Jati Diri</i>	315
26	Norazlina Mohd Kiram, Zuraini Jusoh, Mardian Shah Omar & Rozita Radhiah Said <i>Penyediaan Teks Pidato Dalam Bahasa Melayu</i>	327
27	Faridah Binti Nazir & Wan Norlidza Binti Wan Mohd Zain <i>Bahasa Melayu Klasik Dan Bahasa Melayu Moden: Suatu Analisis Morfologi</i>	339
28	Nur Faezah Binti Hashim, Arba'iyah Ab Aziz & Mohamad Kamal Abd Aziz <i>Motif Dalam Reka Bentuk Mimbar Masjid-Masjid Di Malaysia</i>	359
29	Nor Zalina Harun, Noordeyana Tambi Dan Nur 'Adilah Hassan <i>Nilai Simbolik Sebagai Tonggak Kelestarian Modal Sosial Petempatan Tradisional Kuala Terengganu, Malaysia</i>	383
30	Mastura Haji Mohd Jarit, Ruslan Abdul Rahim, Asliza Aris & Asliza Aris <i>Budaya Dan Tradisi Dalam Seni Visual Tipografi Di Malaysia</i>	401
31	Fazlina Mohd Radzi, Shaliza Dasuki, Dr. Suraya Md Nasir, & Khairunnisa Bte Mohd Abdul Ghani <i>Identiti Melayu Menerusi Karya Rejabhad "Tan Tin Tun": Satu Analisis Semiotik</i>	415
32	Noorul Khairien Binti Abdul Malek, Hasnah Binti Mohamad, Norazlina Binti Hj. Mohd Kiram & Zaitul Azma Binti Zainon Hamzah <i>Peranan Ciri Intrinsik Dalam Penguasaan Istilah Kejuruteraan Bahasa Melayu</i>	429
33	Mohd Haidi Mohd Kasran <i>Kerangka Akidah Dalam Kurikulum Pendidikan Rendah Di Malaysia</i>	451
34	Salinah Jaafar & Siti Ruhaizah Che Mat <i>Ketakterjemahan Perkataan Arab Dalam Terjemahan Hadis Arab-Melayu</i>	465
35	Ros Mahwati Ahmad Zakaria <i>Manifestasi Hubungan Budaya Melayu Dan Cina Dalam Ukiran Kayu Seni Bina Islam Alam Melayu</i>	479
36	Junaini Binti Kasdan & Julaina Nopiah <i>Padi Dalam Peribahasa Melayu: Analisis Semantik Inkuisitif</i>	491
37	Jye Yuin, Too, Hafiza Aseken & Siti Zahara Sukaimi <i>Penilaian Kemahiran Interaksi Lisan Melalui Ujian E-Lisan</i>	509
38	Chong Shin <i>Memperkatakan Identiti Dan Fungsi Reduplikasi Dalam Bahasa Melayik Suhaid</i>	519

**BAHASA MELAYU KLASIK DAN BAHASA MELAYU MODEN:
SUATU ANALISIS MORFOLOGI**

FARIDAH BINTI NAZIR & NORLIDZA BINTI WAN MOHD ZAIN

Universiti Islam Antarabangsa Malaysia

ABSTRAK

Perbezaan ketara antara Bahasa Melayu Klasik dengan Bahasa Melayu Moden terutamanya dari segi perkataan (morfologi) telah mendorong pengkaji menjalankan kajian ini. Metodologi yang digunakan menjurus kepada kajian perbandingan menggunakan analisis kualitatif melalui kaedah analisis kandungan. Analisis kandungan dilakukan terhadap naskhah Bahasa Melayu Klasik, iaitu Hikayat Malim Deman, naskhah Bahasa Melayu Moden melalui novel Ombak Rindu dan dibandingkan dengan ciri-ciri morfologi yang dikemukakan dalam buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011). Novel Ombak Rindu dipilih memandangkan novel ini merupakan novel bestseller popular dalam bahasa Melayu moden yang telah diadaptasi menjadi filem. Pengkaji menganalisis kedua-dua karya yang dipilih berdasarkan buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011) untuk aspek morfologi yang terdiri daripada (i) imbuhan, iaitu imbuhan awalan, akhiran, sisipan, apitan, morfem kosong, bentuk fleksi, dan (ii) perkataan, iaitu kata tunggal, kata terbitan, kata majmuk dan kata ganda. Dapatan kajian tentang ciri-ciri morfologi dalam novel Ombak Rindu menunjukkan bahawa terdapat penggunaan imbuhan, iaitu imbuhan awalan, akhiran, sisipan, apitan, morfem kosong, bentuk fleksi, kata tunggal, kata terbitan, kata majmuk dan kata ganda. Dapatan ciri-ciri morfologi dalam Hikayat Malim Deman pula adalah lebih kompleks dengan penggunaan kata pangkal ayat yang klise dan kuno; laras bahasa istana; kata penegas pun dan lah; perkataan berunsur Arab; penggunaan kata tunjuk, kata hubung dan kata bantu; penggunaan imbuhan awalan, apitan dan akhiran, kelainan penggunaan imbuhan serta kosa kata bahasa Melayu klasik

Kata Kunci: Bahasa Melayu Klasik; Bahasa Melayu Moden; Ciri-Ciri Morfologi; Hikayat Malim Deman; Novel Ombak Rindu.

ABSTRACT

The significant difference between the Modern Malay Language and Classical Malay Language particularly in terms of words (morphology) have prompted the researcher to conduct this study. The methodology used is based on a comparative study using qualitative analysis through a content analysis method. Content analysis was performed on Classical, Malay Language text in Hikayat Malim Deman, while the Modern Malay Language text is analyzed through Ombak Rindu novel and compared with the morphological characteristics set out in Tatabahasa Dewan Third Edition (2011). Ombak Rindu novel are selected since this is a bestseller and well-known novel in Modern Malay language which was adapted into a movie. The researchers analyzed the two selected work based on Tatabahasa Dewan Third Edition (2011) morphological aspects consisting of (i) remuneration, namely prefix, suffix, insert, attachment, empty morpheme, flexion form, and (ii) word, which is a single word, a derivative

word, a plural and a double word. The findings of morphological features in the *Ombak Rindu* novel indicate that there is a use of remuneration, namely, prefix, suffix, insert, attachment, empty morpheme, a form of suffix, singular word, derivative, plural and double. The morphological features of *Malim Deman's* biography is more complex with the use of a cliché and ancient verse; adjust the language of the palace; even assertive words and such; Arabic words; use of punctuation, conjugation, and auxiliary words; the use of the prefix, and suffix clamp, adjustment disorder and use the vocabulary of classical Malay language.

Keywords: *Classical Malay Language; Modern Malay Language; Morphological Features; Hikayat Malim Deman; Ombak Rindu Novel*

PENDAHULUAN

Bahasa Melayu telah tersebar sejak awal lagi ke beberapa daerah di rantau Asia Tenggara. Hal ini dibuktikan melalui penemuan prasasti di pelbagai tempat di Asia Tenggara. Bahasa Melayu yang tersebar ini berkembang secara berperingkat-peringkat, iaitu dari satu zaman ke zaman. Menurut Amat Juhari Moain (1994), kita dapat membahagikan perkembangan bahasa Melayu kepada lima zaman, iaitu zaman bahasa Melayu purba, zaman bahasa Melayu kuno, zaman Bahasa Melayu Klasik, zaman Bahasa Melayu pramoden dan zaman Bahasa Melayu Moden.

PERNYATAAN MASALAH

Tidak dinafikan terdapat perbezaan antara Bahasa Melayu Klasik dengan Bahasa Melayu Moden daripada sudut perkataan (morfologi) dan ayat (sintaksis). Bahasa Melayu Klasik menggantikan bahasa Melayu kuno. Peralihan bahasa Melayu kuno kepada Bahasa Melayu Klasik berkait dengan kedatangan Islam ke Asia Tenggara pada abad ke-13. Bahasa Melayu Klasik terdapat dalam karya prosa Melayu lama seperti hikayat, cerita dongeng, bahasa istana dan gurindam. Contoh perkataan Bahasa Melayu Klasik yang terkandung dalam hikayat contohnya dalam bab 1, halaman 5 Sulatul Al-Salatin (1979), iaitu *berbangkit, ratna mutu manikam, orang besyar-besyar*. Perkataan *berbangkit* dalam Bahasa Melayu Moden bermaksud bangun, *ratna mutu manikam* bermaksud berbagai-bagai intan permata dan *orang besyar-besyar* bermaksud orang yang berjawatan (Kamus Dewan Edisi Keempat, 2010). Antara contoh ayat Bahasa Melayu Klasik pula ialah '*Maka dikawinkan Nabi Khidir anak Raja Kida Hindi dengan Raja Iskandar atas syari'at Nabi Ibrahim Khalilullah, di hadapan segala mereka yang tersebut itu*' (Sulatul al-Salatin, 1979). Berdasarkan Bahasa Melayu Moden (Kamus Dewan Edisi Keempat), ayat klasik di atas bermaksud '*Nabi Khidir telah mengahwinkan anak Raja Kida Hindi dengan Raja Iskandar mengikut hukum Islam yang diperintahkan oleh Nabi Ibrahim Khalilullah*. Syari'at bermaksud hukum Islam (Kamus Dewan Edisi Keempat, 2010).

BATASAN KAJIAN

Kajian ini terbatas kepada tiga perkara utama, iaitu (a) perbezaan konsep Bahasa Melayu Klasik dan Bahasa Melayu Moden, (b) analisis perbandingan aspek morfologi untuk satu naskhah Bahasa Melayu Klasik dan Bahasa Melayu Moden, (c) naskhah Bahasa Melayu Klasik dan Bahasa Melayu Moden yang dipilih, dan (d) ciri-ciri morfologi yang digunakan dalam kajian ini. Sebagai permulaan kajian, konsep Bahasa Melayu Klasik dan Bahasa Melayu Moden dibandingbezakan dalam bahagian definisi. Perbezaan kedua-dua konsep ini diberi penekanan khusus pada ciri-cirinya. Seterusnya, pengkaji menganalisis perbezaan ciri-ciri Bahasa Melayu Klasik dan Bahasa Melayu Moden untuk dua naskhah yang berbeza. Naskhah yang berbeza ini merujuk kepada satu naskhah Bahasa Melayu Klasik yang dipilih, iaitu Hikayat Malim Deman, manakala naskhah Bahasa Melayu Moden yang dipilih ialah novel *Ombak Rindu* karya Fauziah Ashari. Kajian dilakukan dengan menganalisis kedua-dua karya

yang dipilih berdasarkan buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011) untuk aspek morfologi. Aspek morfologi yang dikaji tersebut berdasarkan buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011), iaitu (i) imbuhan, iaitu imbuhan awalan, akhiran, sisipan, apitan, morfem kosong, bentuk fleksi, (ii) perkataan, iaitu kata tunggal, kata terbitan, kata majmuk dan kata ganda.

OBJEKTIF KAJIAN

Kajian ini mempunyai tiga objektif seperti yang berikut:

- (a) Menganalisis ciri-ciri morfologi dalam naskhah Bahasa Melayu Klasik dan naskhah Bahasa Melayu Moden dengan terperinci berdasarkan buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011).
- (b) Membanding beza ciri-ciri bahasa dalam naskhah Bahasa Melayu Klasik dan Bahasa Melayu Moden berdasarkan aspek morfologi berdasarkan buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011).
- (c) Meneliti sama ada ciri-ciri morfologi berdasarkan buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011) dipatuhi dalam naskhah Bahasa Melayu Klasik dan naskhah Bahasa Melayu Moden yang dipilih.

KEPENTINGAN KAJIAN

Berdasarkan objektif yang telah dibincangkan, kajian ini mempunyai tiga kepentingan utama. Ketiga-tiga kepentingan itu ialah, (a) perbezaan dan persamaan yang terdapat dalam naskhah Bahasa Melayu Klasik dan naskhah Bahasa Melayu Moden dari segi morfologi, (b) pemaparan ragam bahasa dari segi morfologi dalam naskhah Bahasa Melayu Klasik dan naskhah Bahasa Melayu Moden termasuk kesilapan bahasa yang terdapat, dan (c) mengenal pasti sama ada peraturan dan ciri-ciri morfologi berdasarkan buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011) dipatuhi dalam naskhah Bahasa Melayu Klasik dan naskhah Bahasa Melayu Moden. Sehubungan itu, kajian ini penting kerana analisis terperinci yang dilakukan terhadap kedua-dua naskhah Bahasa Melayu Klasik, iaitu Hikayat Malim Deman dan naskhah Bahasa Melayu Moden melalui novel Ombak Rindu, membolehkan pengkaji memaparkan perbezaan dan persamaan ciri-ciri morfologi yang terdapat berdasarkan buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011).

Selain itu, kajian ini juga penting kerana melalui analisis yang dilakukan tentang perbezaan dan persamaan ciri-ciri morfologi, pengkaji boleh memaparkan ragam bahasa khususnya penggunaan kosa kata yang digunakan dalam kedua-dua naskhah tersebut dengan terperinci. Paparan ragam bahasa melalui penggunaan kosa kata ini juga memungkinkan pengkaji untuk menunjukkan kesilapan bahasa yang wujud dalam kedua-dua naskhah tersebut. Seterusnya, kajian ini juga penting kerana melalui analisis dan penentuan ragam bahasa kedua-dua naskhah Bahasa Melayu Klasik dan naskhah Bahasa Melayu Moden, pengkaji juga dapat menunjukkan sama ada peraturan dan ciri-ciri morfologi dipatuhi, iaitu digunakan

DEFINISI OPERASIONAL

Definisi yang dikemukakan dalam bahagian ini merangkumi konsep penting, iaitu Bahasa Melayu Klasik, Bahasa Melayu Moden, morfologi dan ciri-cirinya berdasarkan buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011). Selain itu, latar belakang buku yang dikaji, iaitu Hikayat Malim Deman (1983) dan novel Ombak Rindu (2012) turut dibincangkan dalam bahagian ini.

Bahasa Melayu Klasik

Menurut Amat Juhari Moain (2006), sejarah perkembangan Bahasa Melayu melalui lima zaman, iaitu zaman bahasa Melayu Purba, Melayu Kuno, Melayu Klasik, Melayu Pramoden dan Melayu Moden. Berdasarkan lima zaman ini, kajian yang dijalankan adalah tentang sejarah perkembangan bahasa Melayu Zaman Klasik dan Zaman Moden.

Sehubungan itu, ciri-ciri Bahasa Melayu Klasik adalah dari aspek perubahan dari segi kosa kata, struktur ayat, dan tulisan. Bahasa Melayu Klasik mempunyai enam ciri bahasa yang dominan, iaitu (i) ayat yang digunakan panjang, berulang dan berbelit-belit, (ii) kebanyakan ayat pasif dan songsang, (iii) menggunakan laras bahasa istana, (iv) penggunaan kosa kata klasik seperti *ratna mutu manikam*, *edan kesmaran* (mabuk asmara), *sahaya*, *masyghul* (bersedih) dan sebagainya, (v) penggunaan perdu perkataan atau pangkal ayat, iaitu *sebermula*, *alkisah*, *hatta*, *adapun* dan sebagainya dan (vi) terdapat banyak penggunaan partikel “pun” dan “lah” (Nik Safiah Karim, 1988).

Bahasa Melayu Moden

Zaman Bahasa Melayu Moden bermula pada abad ke-19, iaitu setelah kedatangan penjajah Eropah seperti Portugis, Belanda, dan Inggeris. Pada abad ke-19 ini bermula dengan karangan Munsyi Abdullah, zaman ini dianggap sebagai permulaan zaman Bahasa Melayu Moden. Bahasa Melayu berfungsi sebagai bahasa perantaraan, pentadbiran, kesusasteraan, dan bahasa pengantar di pusat pendidikan Islam sebelum penjajahan British. Selepas Perang Dunia Kedua, British mengubah dasar menjadikan bahasa Inggeris sebagai pengantar dalam sistem pendidikan negara ini. Namun, Perlembagaan Persekutuan Perkara 152 menetapkan bahasa Melayu sebagai bahasa Kebangsaan semasa Malaysia mencapai kemerdekaan. Pelbagai usaha dilakukan untuk memodenkan bahasa Melayu seperti Perancangan korpus bahasa Melayu. Penyusunan panduan ejaan, kamus, tatabahasa, tanda bacaan, surat kiriman dan peristilahan dijalankan oleh mereka. Dewan Bahasa dan Pustaka memainkan peranan dalam usaha berkaitan Bahasa Melayu Moden terutama dalam sistem pendidikan. Menurut Amar Juhari (2006:34) bahasa Melayu berubah sedikit demi sedikit untuk menuju ke bentuk yang baharu, iaitu Bahasa Melayu Moden terutama apabila mencecah ke abad ke-20.

Morfologi

Aspek morfologi yang dikaji berdasarkan kajian ini ialah (i) imbuhan, iaitu imbuhan awalan, akhiran, sisipan, apitan, morfem kosong, bentuk fleksi, (ii) perkataan, iaitu kata tunggal, kata terbitan, kata majmuk dan kata ganda. Morfologi pula ialah bidang ilmu bahasa yang mengkaji struktur, bentuk dan penggolongan kata. Proses pembentukan kata dalam sesuatu bahasa ialah proses penyusunan morfem menurut peraturan sistem morfologi bahasa itu. Perkataan ialah satu unit ujaran yang bebas dan mengandungi makna, yang terdiri daripada satu atau gabungan beberapa bentuk bunyi bahasa.

Kata Tunggal ialah bentuk kata yang terdiri daripada hanya satu bentuk dasar, iaitu yang tidak menerima apa-apa bentuk imbuhan atau kata dasar yang lain. Berdasarkan contoh ayat *The man is a winner* dan *pelajar itu bakal menjadi mahasiswa*, bentuk kata tunggal ialah *the*, *man*, *is*, *a* (bahasa Inggeris), dan *itu*, *bakal* (bahasa Melayu) tergolong dalam jenis kata tunggal. Dengan berasaskan pelaksanaan tatabahasa, kata tunggal dapat dibahagikan kepada dua jenis. Jenis pertama, kata tunggal yang merupakan unit yang bebas dan dapat berdiri sendiri sebagai satu ayat misalnya, *boy!*, *who?*, *itu?*, *bakal* dan *saya*.

Kata terbitan ialah bentuk kata yang mengandungi kata dasar yang mendapat atau menerima imbuhan, baik awalan, sisipan, akhiran atau apitan. Misalnya, dalam bahasa Melayu imbuhan awalan contohnya ialah *mendukung* (men + dukung), *dipukul* (di + pukul), imbuhan akhiran ialah, *makanan* (makan + an), *biarkan* (biar + kan), imbuhan apitan, iaitu mengakui (meng + aku + i), *pertunjukan* (per + tunjuk + an), manakala imbuhan sisipan ialah *gemuruh* (g + em + uruh). Dalam bahasa Inggeris pula, contoh imbuhan dalam perkataan pula ialah, *quickly* (*quick* + *ly*), *kindness* (*kind* + *ness*), *unattractive* (*un* + *attract* + *ive*), *impolite* (*im* + *polite*), dan sebagainya. Kata majmuk pula ialah bentuk kata yang wujud apabila dua kata dasar atau lebih dirangkaikan menjadi satu kesatuan sintaksis yang membawa makna tertentu. Proses pembentukan kata majmuk berlaku dalam banyak bahasa.

Sehubungan itu, kata ganda merupakan bentuk kata yang dihasilkan dengan menggandakan atau mengulangi kata dasar sama ada kata ganda tersebut diulang secara keseluruhan atau pada bahagian-bahagian tertentu, dan dengan imbuhan atau tanpa imbuhan misalnya, *kanak-kanak*, *lelaki*, *bertub-tubi*, *membohong-bohongi*, *memperkecil-kecil* (bahasa Melayu), *goody-goody* (terlalu baik), *criss-cross* (silang-menyilang) dan *walkie-talkie* (telefon radio yang kecil serta ringan) (bahasa Inggeris).

Proses pembentukan perkataan turut melibatkan pengimbuhan. Perkataan yang terdapat dalam sesuatu bahasa boleh terdiri daripada bentuk dasar, iaitu bentuk kata terkecil yang tidak menerima sebarang imbuhan, atau bentuk terbitan, bentuk yang dihasilkan daripada proses memperluas bentuk dasar tadi melalui berbagai-bagai cara pembentukan kata. Imbuhan dimaksudkan unit-unit bahasa tertentu yang ditambahkan pada bentuk-bentuk lain yang menyebabkan perubahan makna nahunya. Sehubungan itu, imbuhan dalam Bahasa Melayu meliputi imbuhan awalan, akhiran, sisipan, apitan, morfem kosong dan bentuk fleksi. Morfem kosong merujuk kepada morfem yang berubah fungsi nahunya tanpa apa-apa perubahan pada bentuknya. Dalam bahasa Inggeris, misalnya, salah satu cara membentuk jamak adalah dengan menambahkan akhiran -s pada kata dasar misalnya, *book* menjadi *books*, iaitu buku. Tetapi bagi perkataan seperti *sheep* (kambing), bentuk jamaknya *sheep* juga, tanpa pertambahan morfem -s. Oleh itu perubahan daripada bentuk tunggal kepada bentuk jamak dalam perkataan *sheep* tidak melibatkan perubahan atau pertambahan sebarang bentuk. Contoh perkataan inilah yang dikenali sebagai morfem kosong.

Bentuk fleksi pula ialah imbuhan yang ditambahkan pada kata dasar untuk menentukan atau melahirkan sesuatu makna nahu. Dalam bahasa Inggeris misalnya, perkataan tunggal boleh dijamakkan dengan menambahkan imbuhan fleksi pada akhir perkataan misalnya, *boy* menjadi *boys* (budak lelaki), *book* menjadi *books* (buku). Imbuhan fleksi juga ditambahkan pada kata kerja untuk menunjukkan kala atau kasus. Contohnya, *wait* menjadi *waited* (menunggu) dan *laugh* menjadi *laughed* (ketawa) untuk menunjukkan aspek kala (kala kini — kala lampau), dan *I*, *me* dan *mine* (bentuk kata ganti nama orang pertama) untuk menunjukkan kasus (kasus nominatif — kasus akusatif — kasus genitif). Akan tetapi, gejala fleksi tidak wujud dalam kebanyakan bahasa Austronesia, termasuk bahasa Melayu. Namun, dalam kajian ini, terdapat kemungkinan bentuk fleksi digunakan terutama untuk kata gantinama bahasa Inggeris.

Hikayat Malim Deman

Hikayat Malim Deman merupakan salah satu daripada kesusasteraan Bahasa Melayu Klasik yang ditulis pada masa dahulu. Akan tetapi tarikh sebenar karya ini dihasilkan dan pengarangnya tidak diketahui. Hikayat Malim Deman ini pada mulanya disampaikan secara lisan oleh Pawang Ana dengan dibantu oleh Raja Haji Yahya tetapi dirakam dan ditulis semula

oleh pegawai British di Tanah Melayu iaitu R.O. Winstedt (1878-1966) dan William E Maxwell.

Hikayat Malim Deman dipilih dalam kajian ini memandangkan kepelbagaian ciri Bahasa Melayu Klasik yang digunakan dalam naskhah ini. Selain itu, terdapat ramai pengkaji bahasa yang telah mengkaji teks naskhah ini sejak tahun 1984 hingga kini (2012). Para pengkaji tersebut ialah Ismail Ahmad (1984), Agus Salim (1984), Syed Halim Nong (1985), Misran Rokimin (1986) dan Nassury Ibrahim (2012). Walau bagaimanapun, para pengkaji tersebut tidak menjalankan kajian terhadap aspek tatabahasa khususnya morfologi dengan terperinci tetapi hanya menghuraikannya secara umum sahaja. Selain itu, Hikayat Malim Deman turut dipilih dalam kajian ini memandangkan fungsinya sebagai salah satu teks untuk mata pelajaran Bahasa Malaysia Kertas 2 Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia (STPM).

Novel Ombak Rindu

Novel Ombak Rindu merupakan hasil karya Fauziah Ashari diterbitkan oleh Grup Buku Karangkrak dan Alaf 21 pada 6 Mac 2003. Buku ini mengandungi 576 halaman dan merupakan novel yang paling laris terutama pada tahun 2012 apabila novel ini difilemkan dengan tajuk yang sama. Novel ini berkisar tentang Izzah, seorang gadis yatim piatu yang kematian orang tuanya akibat kemalangan jalan raya. Justeru, bapa saudaranya, Taha mengambil tugas memelihara Izzah. Isteri Taha tidak senang dengan kehadiran Izzah dan menuduh Izzah membawa bencana dalam keluarga. Taha banyak berhutang dan disebabkan kesempitan wang dia sanggup menjual anak saudaranya itu kepada seorang tauke kelab malam. Izzah terpaksa mengikut kehendak pak saudaranya walaupun hatinya tidak rela.

Novel Ombak Rindu dipilih untuk kajian ini dengan rasional bahawa novel ini merupakan novel terlaris dan penulisnya telah menerima sejumlah RM 219,000.00 pada tahun 2003 ketika novel ini diterbitkan. Setelah novel ini difilemkan dan ditayangkan pada tahun 2012, jumlah jualan novel ini terus meningkat hingga diulang cetak sebanyak 23 kali dan 40,000 naskhah yang baharu dicetak (Sinar Harian, 9 Disember 2011). Sehubungan itu, sebagai novel terlaris maka adalah wajar kajian tentang tatabahasa melalui aspek morfologi dilakukan terhadap teksnya.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini merupakan suatu kajian perbandingan yang menggunakan analisis kualitatif melalui kaedah analisis kandungan. Analisis kandungan dilakukan terhadap naskhah Bahasa Melayu Klasik, iaitu Hikayat Malim Deman, naskhah Bahasa Melayu Moden melalui novel Ombak Rindu dan dibandingkan dengan ciri-ciri morfologi yang dikemukakan dalam buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011).

Kaedah Analisis Kandungan

Terdapat pelbagai definisi yang diberi oleh pengkaji barat tentang kaedah analisis kandungan. Walizer dan Wienir (1978), mendefinisikannya sebagai suatu kaedah sistematik untuk menganalisis kandungan sesuatu maklumat yang dirakamkan. Kerlinger (1986) pula mendefinisikan kaedah analisis kandungan sebagai suatu teknik mengkaji dan menganalisis komunikasi secara sistematik dan objektif. Sistematik di sini bermaksud kandungan yang dikaji dipilih dengan betul dan mengikut peraturan yang ditetapkan. Objektif pula bermaksud, analisis kandungan yang dilakukan adalah tepat dan tidak dipengaruhi oleh unsur lain seperti pandangan pengkaji atau orang lain yang tidak berkenaan.

Melalui kajian ini, analisis kandungan yang dilakukan melibatkan data daripada petikan naskhah Bahasa Melayu Klasik, iaitu Hikayat Malim Deman dan naskhah Bahasa Melayu Moden, iaitu novel Ombak Rindu. Pengkaji mengkaji keseluruhan kandungan kedua-dua naskhah tersebut untuk meneliti ciri-ciri morfologi dan sintaksis yang terdapat dalam buku Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011). Seterusnya, pengkaji memaparkan dapatan berupa ciri-ciri morfologi dan sintaksis yang digunakan dalam naskhah Bahasa Melayu Moden dan naskhah Bahasa Melayu Klasik tersebut secara perbandingan. Pengkaji turut memilih halaman yang sesuai daripada kedua-dua naskhah tersebut sebagai data kajian.

DAPATAN CIRI MORFOLOGI NOVEL OMBAK RINDU

Analisis morfologi yang dilakukan terhadap novel Ombak Rindu menunjukkan bahawa, terdapat penggunaan imbuhan, iaitu imbuhan awalan, akhiran, sisipan, apitan, morfem kosong, bentuk fleksi, kata tunggal, kata terbitan, kata majmuk dan kata ganda.

Imbuhan Awalan

Imbuhan awalan ialah imbuhan yang ditambahkan pada bahagian hadapan kata dasar. Berdasarkan novel Ombak Rindu, imbuhan awalan didapati banyak digunakan oleh pengarang yang meliputi imbuhan awalan untuk kata nama, imbuhan awalan untuk kata kerja dan imbuhan awalan untuk kata adjektif. Imbuhan yang digunakan dapat dilihat melalui Jadual 1 di bawah.

Jadual 1 Imbuhan awalan dalam novel Ombak Rindu

	Kata Nama	Contoh Perkataan
Awalan	pe- 1 pe- 2 pem- pen- peng- penge-	
	pel- peR- ke- juru-	pelukis (246), peminat (248), pelakon (308), penasihat (291) pemandu (223), penenang (310), pemandu (223),
	Kata Kerja	Contoh Perkataan
Awalan	me- mem- men-	Merenung (3), merancang (5), merampas (6), memandang (3) menjamah (7), mencengkam (8), mencekak (6)
	meng-	-
	menge-	-
	memper-	-
	ber-	berhenti (4), berjimat (5), berjalan (7), berjaya (8), berjumpa (8)
	bel-	-
	ter- di-	terhenti (6),tersenyum (8),terjadi (9),tersengih (13),terketar (14) dicari(11),dibuat(12),ditangkap (12),dimakan(246),dipujuk (248)
	diper-	-

	Kata Adjektif	Contoh Perkataan
Awalan	ter- se-	seindah (346), seingat (384), seimbang (148)

Imbuhan Akhiran

Imbuhan akhiran ialah imbuhan yang ditambahkan pada bahagian belakang kata dasar (sesudah kata dasar) dalam pemakaian. Imbuhan akhiran terdapat pada kata nama dan kata kerja. Berdasarkan novel Ombak Rindu, imbuhan akhiran juga digunakan oleh pengarang dalam penulisannya. Selain imbuhan asli bahasa Melayu, imbuhan pinjaman juga digunakan namun penggunaan imbuhan akhiran pinjaman tidak begitu meluas. Contoh imbuhan akhiran dapat dilihat daripada Jadual 2 di bawah.

Jadual 2 Imbuhan akhiran dalam novel Ombak Rindu

Kata Nama	Contoh Perkataan	Kata Kerja	Contoh Perkataan
Akhiran	-an simpanan (5), alunan (10) senyuman (13), cengkaman (13), makanan (147) bayangan (72) wartawan (335)	-kan -i	hentikan (73) rindukan (354) tinggalkan (379) dengari (370) cintai (415)
	wan		

Imbuhan Apitan

Imbuhan apitan ialah imbuhan yang ditambahkan serentak pada bahagian hadapan dan belakang kata dasar. Imbuhan apitan boleh terbentuk pada kata nama, kata kerja dan kata adjektif. Imbuhan apitan dalam Ombak Rindu dapat kita lihat daripada Jadual 3 di bawah. Imbuhan apitan untuk kata kerja menyeluruh penggunaannya oleh pengarang berbanding imbuhan apitan kata nama.

Jadual 3 Imbuhan apitan dalam novel Ombak Rindu

Imbuhan	Kata Nama	Contoh Perkataan
Apitan	ppe-....an1 ppe-....an2 ppem-....-an ppen-.....-an ppeng-....-an ppenge-...-an pper-....-an kpe-...-an	pembesaran (148), pembohongan (347) pendengaran (392), penjelasan (437) pengambilan (241), pengumuman (240) - perjanjian (4), permainan (147), pertemuan (150)

Imbuhan	Kata Kerja	Contoh Perkataan
Apitan	me-...-kan	menafikan (238), melakukan (3),
	mem-....-kan	melepaskan (149),
	men-...-kan	membiarkan (149), memejamkan
	meng-....-kan	(221), membuktikan (236)
	menge-....-kan	mentertawakan (146),
	ber-...-kan	mencurigakan (148), menjatuhkan
	ber-...-an	(253)
	di-....-kan	mengalihkan(4),
	me-...-i	menggalakkan(5), mengiakan
	mem-...-i	(235),menghasilkan (240)
	men-...i	mengejutkan (235),
	meng-...-i	mengembalikan (146),
	menge-...-i	mengerdipkan (235)
	di-...-i	berdasarkan (246), berulamkan
	memper-..-kan	(248), bersulamkan (450)
	memper-.....i	berpandangan (72), beriringan
	ke-...-an	(226), berpeleseran (229)
	diper-....-kan	dilaksanakan (4), dipedulikan (72),
	diper-...-i	dibiarkan (145)
		melingkari (79), menutupi (145),
		menikahi (149), memasuki(235)
	di-....kan	membelakangi (229), membolosi
		(241), membelakangi (251)
		mendekati (229), mencintai (210),
		menyedari (72), menemani (13)
		mengamati(73), mengiringi(224),
		mengelilingi(229),
		menghampiri(235)

		ditakuti (220), dibintangi (243),
		dimiliki (254), diselangi (230)
		mempersoalkan(276),
		memperkenalkan(254),
		mempersiapkan(392)
		diperkatakan (9), dipersalahkan
		(11), dipertemukan (224)

Imbuhan	Kata Adjektif	Contoh Perkataan
Apitan	ke-.....-an	kesedihan (248), kehilangan (150),
ketakutan	(12)	

Imbuhan Sisipan

Imbuhan sisipan ialah imbuhan yang hadir pada celahan kata dasar. Sisipan terbahagi kepada empat iaitu *er-*, *el-*, *em-* dan *in-*. Contohnya *el-* dalam telunjuk, *em-* dalam gemuruh, *er-* dalam serabut dan *in-* dalam sinambung. Dalam novel Ombak Rindu imbuhan sisipan yang terhad digunakan oleh pengarang seperti dalam Jadual 4 di bawah.

Jadual 4 Imbuhan sisipan dalam novel Ombak Rindu

Imbuhan	Kata Adjektif	Contoh Perkataan
Sisipan	em	gementar (4), gemilang (328), gemerlap (335)

Pembentukan Kata

Pembentukan kata merujuk kepada cara bagaimana sesuatu perkataan terbentuk dalam sesuatu bahasa. Dalam konteks bahasa Melayu, pembentukan kata adalah proses mengolah unsur-unsur bahasa tersebut sehingga menjadi perkataan yang boleh diujarkan dan difahami oleh penuturnya. Menurut Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga (2011), terdapat empat bentuk kata asas dalam bahasa Melayu iaitu bentuk kata tunggal, bentuk kata terbitan, bentuk kata ganda dan kata majmuk. Sehubungan itu, berdasarkan novel Ombak Rindu terdapat aspek pembentukan kata dari aspek kata tunggal dan kata terbitan.

Bentuk Kata Tunggal

Kata tunggal ialah perkataan yang paling dasar dan tidak menerima sebarang imbuhan atau tidak mengalami proses penggandaan dan perangkaian. Berdasarkan novel Ombak Rindu terdapat pelbagai kata tunggal satu suku kata, dua suku kata dan tiga suku kata atau lebih seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 5 di bawah:

Jadual 5 Bentuk kata tunggal dalam novel Ombak Rindu

	Satu Suku Kata	Dua Suku Kata	Tiga Suku Kata Atau Lebih
Kata Nama	wang (48)	malam (3) pagar (51) rumah (51) tempat (47)	kereta (52) lelaki (9) isteri (11)
Kata Kerja		kerja (3) pakai (7) hantar (27) duduk (33) buat (52) datang (27)	
Kata Adjektif		kaya (3) kotor (27) mewah (31) pantas (31) lembut (31) rindu (48)	gembira ((12) ceria (27)

Kata Terbitan

Kata terbitan ialah perkataan yang terbentuk melalui proses pengimbuhan, iaitu dengan menggandingkan imbuhan pada kata dasar. Imbuhan terbahagi kepada empat jenis, iaitu awalan, akhiran, apitan dan sisipan dan terdiri daripada kata nama, kata kerja dan kata adjektif. Sehubungan itu, berdasarkan novel Ombak Rindu, bentuk kata terbitan begitu produktif penggunaannya. Terdapat penggunaan kata terbitan awalan, apitan dan akhiran yang amat ketara seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 6. Namun, tiada penggunaan kata terbitan sisipan yang digunakan oleh pengarang.

Jadual 6 Bentuk kata terbitan dalam novel Ombak Rindu

Kata Terbitan Awalan	Contoh Perkataan
Kata nama	pelakon (328), penyelia (330), pemilik (10), penyelamat (11), pengunjung (13), pelacur (15)
Kata kerja	dipaksa (15), berlutut (15), mengalir (15), termenung (30), memasak (31), memuji (31), diatur (4), dimamah (6)
Kata adjektif	terguris (47), secucuk (51), secantik (224), terluka (523), terkesima (326), terpana (99), terpaksa (327) selantang (4)
Kata Terbitan Akhiran	Contoh Perkataan
Kata nama	masakan (38), dentuman (39), harapan (45), tambahan (47), deraian (48), latihan (49), senyuman (11), genggaman (13), cengkaman (13), pandangan (4), habuan (4)
Kata kerja	inginkan (6), siapkan (4), bagaikan (9), ucapkan (11), nakkan (13), selamatkan (15), perlukan (16), serahkan (160), takutkan (17).

Kata Terbitan Apitan	Contoh Perkataan
Kata nama	pengetahuan (38), persoalan (39), kelihatan (51), persahabatan (224), kehidupan (324), kejernihan (324), persinggahan (81), penglihatan (99), keimanan (22), pemasalahan (22), kedatangan (24)
Kata kerja	mengingati (38), mengelilingi (41), dihabiskan (47) menghambakan (47), dilakukan (47), dipertemukan (224), merelakan (323), memperlengkapkan (324), mengenal (24), merosakkan (33), memejamkan (33)
Kata adjektif	kebiruan (229), kepanasan (244)

Kata Ganda

Kata ganda terbentuk daripada kata yang digandakan sama ada sebahagian atau seluruhnya. Kata ganda terdiri daripada kata ganda seluruh, kata ganda separa, kata ganda berirama dan kata ganda berimbuhan. Dalam novel *Ombak Rindu*, penggunaan kata ganda agak ketara kerana hampir kesemua bentuk digunakan oleh pengarang untuk menyampaikan mesej seperti dalam Jadual 7 di bawah.

Jadual 7 Bentuk kata ganda dalam novel *Ombak Rindu*

Kata Ganda	Contoh Perkataan
Seluruh perkataan	kata-kata (4), manik-manik (15), lumpur-lumpur (17), senang-senang (19), tiba-tiba(24), tugas-tugas (48), pokok-pokok (53), sadar-sadar(63), rapat-rapat (74), suka-suka (104), kucing-kucing (119), betul-betul(123)
Separata Berentak	Tiada
Berirama	Hutang-piutang (8), hiruk-pikuk (10), serta-merta (15) Kelam-kabut (55), mundar-mandir (66), gundah-gulana (76), remeh-temeh (82), segan-silu (84), lauk-pauk (98), hingar-bingar (192), gerak-geri (209)

Berimbuhan	Terkulat-kulat (3), teresak-esak (4), berterus-terang (5), berjingkit-jingkit (5), perlahan-lahan (19), tumbuh-tumbuhan (51), memicit-micit (60), terhenjut-henjut (73), tenguk-tengukkan (60), sambar-menyambar (140).
------------	---

Kata Majmuk

Kata majmuk terbentuk dengan merangkaikan kata dasar atau lebih dengan makna baharu. Kata majmuk dalam bahasa Melayu merupakan satu unit yang biasanya dieja secara terpisah. Dalam novel *Ombak Rindu*, pengarang memasukkan ayat majmuk dan paling menonjol kata majmuk simpulan bahasa seperti dalam Jadual 8 di bawah:

Jadual 8 Bentuk kata majmuk dalam novel *Ombak Rindu*

Kata Majmuk	Contoh Perkataan
Kata Majmuk Istilah Umum	air mata (4), jam dinding (5), tali pinggang (7), terima kasih (48), makan malam (48), sekolah rendah (46), luar negara (56), telefon bimbit (136), air kosong (138), pisang goreng (143), cermin mata (201), tanah air (220)
Kata Majmuk istilah khusus	tiang seri (3), wang simpanan (5), air badak (69), kertas kerja (134)
Kata Majmuk Simpulan Bahasa	ekor mata (6), pucuk muda (6), anak saudara (6), lupa diri (6) dunia (11), darah daging (12), seurat benang (13), sangkar indah (17), perempuan simpanan (17), awan kelabu (47), anak emas (46), anak tunggal (46), perempuan besi (52), barang kemas (61), dunia luar (61), naik angin (71) kaki perempuan (86), anak mata (98), mabuk cendawan (106), lumba haram (118)

DAPATAN CIRI MORFOLOGI HIKAYAT MALIM DEMAM

Analisis morfologi yang dilakukan terhadap Hikayat Malim Demam menunjukkan bahawa, terdapat penggunaan kata pangkal ayat yang klise dan kuno; laras bahasa istana; kata penegas *pun* dan *lah*; perkataan berunsur Arab; penggunaan kata tunjuk, kata hubung dan kata bantu; penggunaan imbuhan awalan, apitan dan akhiran serta kelainan penggunaan imbuhan; dan penggunaan kosa kata bahasa Melayu klasik.

Penggunaan Kata Pangkal Ayat yang Klise dan Kuno

Penggunaan kata pangkal ayat yang klise dan kuno agak meluas dalam Hikayat Malim Demam contohnya *sabermula*, *syahadan*, *maka*, *alkisah*, *hatta*, *arakan*, *kata sahibul hikayat*, *maka*, *tatkala* dan *adapun*. Secara perbandingan, penulisan dalam bahasa Melayu moden tidak memperlihatkan penggunaan kata pangkal ayat yang sebegini kerana ayat dimulakan dengan subjek. Sehubungan itu, Jadual 9 di bawah menunjukkan penggunaan kata pangkal ayat yang klise dan kuno.

Jadual 9 Penggunaan Kata Pangkal Ayat yang Klise dan Kuno

Hikayat Malim Deman	Bahasa Melayu Moden
<i>Sa-bermula</i> ,maka tersebutlah pula cerita Tuanku Malim Deman beradu di dalam hutan..... (<i>Hikayat Malim Deman m/s 1</i>)	<i>Tuanku Malim Deman</i> pun tidur bersama anjingnya di dalam hutan.

Laras Bahasa Istana

Hikayat Malim Deman didapati kerap menggunakan laras *bahasa istana*. Hal ini amat ketara dari segi penggunaan perkataan dan sistem panggilannya, manakala dalam sistem Bahasa Melayu Moden banyak menggunakan bahasa basahan yang ditulis, ditutur dan digunakan dalam kalangan rakyat biasa seperti dalam Jadual 10 di bawah.

Jadual 10 Laras Bahasa Istana

Hikayat Malim Deman	Bahasa Melayu Moden
Tuanku Malim Deman hendak berangkat ... (<i>Hikayat Malim Deman m/s 3</i>)	Perkataan <i>berangkat</i> ialah bahasa istana yang membawa maksud <i>pergi</i> atau <i>berkunjung</i> .
..disemayamkan di atas takhta singgahsana kerajaan (<i>Hikayat Malim Deman m/s 41</i>)	Perkataan <i>disemayamkan</i> ialah bahasa istana yang bermaksudkan duduk
Hatta, maka baginda pun bertitah kepada Si Kembang Cina..... (<i>Hikayat Malim Deman m/s 40</i>)	Perkataan <i>bertitah</i> ialah bahasa istana yang bermaksud berucap.

Kata Penegas *Pun* dan *Lah*

Penggunaan kata penegas *pun* dan *lah* juga amat kerap digunakan dalam Hikayat Malim Deman. Contoh perkataan yang digandingkan dengan partikel *pun* dan *lah* ini adalah seperti *adapun*, *bermohonlah*, *tentera pun*, *berputeralah*, *Tuan puteri pun*, *Tuanku Malim Deman pun* seperti dalam Jadual 11 di bawah. Secara perbandingan, dalam bahasa Melayu moden kata penegas *pun* dan *lah* ini digunakan pada perkataan tertentu sesuai dengan kehendak ayat dan situasi.

Jadual 11 Kata Penegas *Pun* dan *Lah*

Hikayat Malim Deman	Bahasa Melayu Moden
<i>Adapun</i> sebab kami suruhan keramat wali Allah,.... (<i>Hikayat Malim Deman m/s 24</i>)	Dalam bahasa Melayu moden, perkataan <i>adapun</i> , boleh digugurkan tanpa menjejaskan ayat, iaitu memulakan ayat dengan <i>Kami datang....</i>
....rakyat <i>tentera pun bermohonlah</i> kembali pulang ke rumahnya masing-	

masing. (*Hikayat Malim Deman m/s15*)

Penggunaan Kata Tunjuk, Kata Hubung dan Kata Bantu

Teks Hikayat Malim Deman juga didapati menggunakan pelbagai kata tunjuk, kata hubung dan kata bantu. Kata tunjuk didapati sering digunakan secara berulang, iaitu itu, ini, dan sana. Kata tunjuk pula hanya digunakan untuk menerang atau menunjukkan sesuatu. Kata hubung juga banyak digunakan dalam Hikayat Malim Deman contohnya maka, sebab, dengan, seraya, tetapi, dan. Namun, terdapat juga kata hubung yang menyalahi hukum bahasa dalam bahasa Melayu moden yang diletakkan di hadapan ayat.

Kata bantu telah didapati kerap digunakan dalam Hikayat Malim Deman, iaitu pada pangkal ayat secara berulang-ulang. Berbeza halnya jika dalam bahasa Melayu moden, penggunaan kata bantu telah lebih sesuai digunakan untuk membantu menunjukkan penegasan untuk kata kerja dalam ayat. Sehubungan itu, penggunaan kata tunjuk, kata hubung dan kata bantu dalam Hikayat Malim Deman ditunjukkan dalam Jadual 12 di bawah.

Jadual 12 Penggunaan Kata Tunjuk, Kata Hubung dan Kata Bantu

Hikayat Malim Deman	Bahasa Melayu Moden
Kata Tunjuk: Ayohai orang muda, dari manakah orang muda datang <i>ini</i> ? (<i>Hikayat Malim Deman m/s21</i>)	Struktur ayat tanya yang digunakan sudah dikira <u>lengkap</u> <u>tanpa</u> <u>penambahan kata tunjuk ini.</u>
Kata Hubung: <i>Tetapi</i> ia berjalan juga menyerahkan dirinya kepada Allah subhanahu wata'ala menempoh duri <i>dan</i> semak. (<i>Hikayat Malim Deman m/s 21</i>)	Perkataan <i>tetapi</i> di hadapan ayat tidak dibenarkan dalam struktur ayat bahasa melayu moden, manakala kata hubung <i>dan</i> bertepatan dengan binaan ayat dalam bahasa Melayu moden.
Kata Bantu: <i>Telah</i> didengar oleh Nenek Kebayan suara Tuan Puteri Bungsu itu, maka Tuanku Malim Deman disembunyikan... (<i>Hikayat Malim Deman m/s 29</i>)	Nenek Kebayan <u>telah</u> menyembunyikan Tuanku Malim Deman

Penggunaan Imbuhan Awalan, Apitan, Akhiran dan Kelainannya

Berdasarkan analisis terhadap Hikayat Malim Deman didapati bahawa, imbuhan awalan, akhiran dan apitan telah digunakan. Imbuhan awalan yang digunakan ialah *-ter*, *-ber*, *-men*, *-per*, dan *meng*. Imbuhan akhiran yang digunakan pula ialah imbuhan *-an*, *-kan* dan *-i*, manakala imbuhan apitan yang digunakan ialah apitan kata nama, iaitu *pen-...an*, *per-...an*, *ke-...an*, apitan kata kerja, iaitu *men-...kan*, *ber-...kan*, *di-...kan*, *meN-...i*, *di-...i*, *memper-...kan*, *memper-...i*, *diper-...kan* dan imbuhan kata adjektif, iaitu *ke-...an* seperti dalam Jadual 13 di bawah. Penggunaan imbuhan dalam Hikayat Malim Deman, adakalanya sama dan sesuai seperti penggunaannya dalam sistem Bahasa Melayu Moden tetapi ada ketikanya tidak menepati hukum morfologi yang sepatutnya.

Jadual 13 Penggunaan Imbuhan dalam Hikayat Malim Deman

Kata Terbitan Awalan	Contoh Perkataan	Contoh Perkataan
Kata nama	pengasuh (48)	
Kata kerja	berpantun (32)	
Kata adjektif	tersabar (22)	
Kata Terbitan Akhiran	Contoh Perkataan	
Kata nama	bumbungan (7), goyangan (10)	
Kata kerja	turunkan (33),	
Kata adjektif	sepian (1)	
Kata Terbitan Apitan	Contoh Perkataan	
Kata nama	peraduan (3)	
Kata kerja	berpatutan (1)	
Kata adjektif	tersabarkan (32)	

Kelainan Imbuhan

Penggunaan imbuhan ber pada perkataan berpantun adalah sesuai digunakan dalam ayat manakala, penggunaan imbuhan apitan ter dan kan digandingkan dengan sabar adalah tidak sesuai malah tidak perlu sama sekali contohnya dalam ayat *Rasanya tidak tersabarkan lagi*. Selain itu imbuhan akhiran kata nama *-an* untuk *bumbungan* dan *goyangan* merupakan kelainan yang tidak terdapat dalam bahasa Melayu moden. Selain itu, terdapat imbuhan akhiran kata adjektif yang berbeza, iaitu *sepian* untuk menunjukkan kesepian. Begitu juga dengan penggunaan imbuhan akhiran *-kan* dalam *turunkan* yang sepatutnya menggunakan imbuhan apitan *me...kan*, iaitu *menurunkan*.

Penggunaan Kosa Kata Bahasa Melayu Klasik

Perbezaan daripada aspek penggunaan kosa kata juga jelas dapat dilihat berpandukan petikan Hikayat Malim Deman ini. Terdapat penggunaan kosa kata lama berbentuk klasik yang kerap, iaitu *kasai*, *mustaid*, *percintaan*, *terpermanai* dan sebagainya seperti dalam Jadual 14. Perkataan sebegini tidak ditemui dalam penulisan prosa moden kini kerana telah digantikan dengan perkataan baharu.

Jadual 14 Penggunaan Kosa Kata Bahasa Melayu Klasik dalam Hikayat Malim Deman

Hikayat Malim Deman Moden	Bahasa Melayu
Telah sudah lalu bersiram, langsung berlimau, berbedak, cukup <u>kasai</u> yang ketujuh (m/s 29)	<u>Kasai</u> dalam bahasa Melayu moden bermaksud bau-bauan yang digunakan untuk mencucinrambut atau bedak basah yang wangi untuk menggosok dan mengharumkan kulit badan.
Setelah sudah <i>mustaid</i> sekaliannya kepada masa ketika yang baik... (m/s 34) ...selama anakanda baginda hilang itu, sangatlah <i>percintaan</i> kedua	<i>Mustaid</i> bermaksud selesai

laki isteri.

..penuh-sesak di dalam kota istana, *Percintaan* bermaksud
tiada *terpermanai* banyaknya bimbang.

Terpermanai- bermaksud
amat atau sangat (11)

RUMUSAN

Dapatan analisis ciri-ciri morfologi yang dilakukan untuk bahasa Melayu klasik dalam Hikayat Malim Deman dan bahasa Melayu moden dalam novel Ombak Rindu dibandingkan dalam bahagian Perbincangan Dapatan Kajian. Seterusnya, persamaan dan perbezaan ciri-ciri morfologi yang ditunjukkan dalam kedua-dua genre dihuraikan secara terperinci dengan mengemukakan hujah-hujah dan contoh-contoh yang sesuai dalam bahagian Implikasi Dapatan Kajian. Secara keseluruhannya dapat dikatakan bahawa, penggunaan ciri-ciri morfologi dalam Hikayat Malim Deman adalah lebih kompleks dan pelbagai jika dibandingkan dengan novel Ombak Rindu. Hal ini berlaku disebabkan oleh, penggunaan bahasa Melayu klasik dalam Hikayat Malim Deman didapati menampilkan lebih banyak ciri morfologi berbanding bahasa Melayu moden dalam novel Ombak Rindu.

PERBINCANGAN DAPATAN KAJIAN

Analisis morfologi yang dilakukan terhadap novel Ombak Rindu menunjukkan bahawa, terdapat penggunaan imbuhan, iaitu imbuhan awalan, akhiran, sisipan, apitan, kata tunggal, kata terbitan, kata majmuk dan kata ganda. Analisis morfologi yang dilakukan terhadap Hikayat Malim Deman pula menunjukkan bahawa, terdapat penggunaan penggunaan kata pangkal ayat yang klise dan kuno; laras bahasa istana; kata penegas *pun* dan *lah*; perkataan berunsur Arab; penggunaan kata tunjuk, kata hubung dan kata bantu; penggunaan imbuhan awalan, apitan dan akhiran serta kelainan penggunaan imbuhan; dan penggunaan kosa kata bahasa Melayu klasik.

Berdasarkan novel Ombak Rindu, penggunaan imbuhan amat ketara dan meliputi imbuhan awalan, akhiran dan apitan. Imbuhan awalan didapati amat kerap digunakan untuk kata nama, kata kerja dan kata adjektif, manakala imbuhan apitan dan akhiran kerap digunakan untuk kata nama dan kata kerja. Berlainan pula dengan Hikayat Malim Deman yang menunjukkan bahawa ketiga-tiga jenis imbuhan, iaitu awalan, apitan dan akhiran telah digunakan untuk kata nama, kata kerja dan kata adjektif. Namun, imbuhan sisipan amat terhad penggunaannya dalam novel Ombak Rindu dan tiada dalam Hikayat Malim Deman. Novel Ombak Rindu juga menunjukkan kelainan dengan penggunaan kata tunggal, kata terbitan, kata majmuk dan kata ganda yang amat terhad penggunaannya dalam Hikayat Malim Deman.

Berlainan pula dengan Hikayat Malim Deman, terdapat kelainan dalam penggunaan imbuhan yang tidak menepati tatabahasa bahasa Melayu misalnya, imbuhan *ter* dalam *tersabar* yang sepatutnya *bersabar*. Novel Ombak Rindu pula tidak menunjukkan sebarang kelainan atau kesilapan penggunaan imbuhan. Selain itu, sesuai dengan bahasa Melayu klasik yang digunakan, Hikayat Malim Deman menunjukkan penggunaan kata pangkal ayat yang klise dan kuno agak meluas contohnya *sabermula*, *syahadan*, *maka*, *alkisah*, *hatta*, *arakian*, *kata sahibul hikayat*, *maka*, *tatkala* dan *adapun* yang tidak terdapat dalam novel Ombak Rindu yang menggunakan bahasa Melayu moden. Hikayat Malim Deman juga didapati kerap menggunakan laras *bahasa istana*. Hal ini amat ketara dari segi penggunaan perkataan dan sistem panggilannya, manakala dalam sistem Bahasa Melayu Moden banyak menggunakan bahasa

basahan contohnya *bertitah*, *patik* dan sebagainya. Hal ini berlaku disebabkan oleh, terdapat penceritaan yang melibatkan golongan raja yang memerlukan bahasa istana digunakan dalam Hikayat Malim Deman jika dibandingkan dengan novel Ombak Rindu yang merupakan kisah percintaan dalam kalangan rakyat biasa.

Bersesuaian dengan sifat bahasa Melayu klasik, Hikayat Malim Deman didapati kerap menggunakan kata penegas *pun* dan *lah* contohnya *adapun*, *bermohonlah*, *tentera pun*, *berputeralah*. Turut kerap digunakan ialah, kata tunjuk, kata hubung dan kata bantu misalnya, kata tunjuk *itu*, *ini* dan *sana*, manakala kata hubung yang digunakan secara berulang ialah *maka*, *sebab*, *dengan*, *seraya*, *tetapi*, *dan*. Kata bantu yang sering digunakan pula ialah *telah*. Namun, terdapat juga penggunaan kata hubung *tetapi* yang menyalahi hukum bahasa dalam bahasa Melayu moden misalnya, *Tetapi ia berjalan juga menyerahkan dirinya kepada Allah subhanahu wata'ala menempoh duri dan semak*. Seterusnya, sesuai dengan bahasa Melayu klasik yang digunakan dalam Hikayat Malim Deman, pastinya terdapat penggunaan kosa kata bahasa Melayu lama seperti *kasai*, *mustaid*, *percintaan*, *terpermanai* yang tidak terdapat ataupun yang berlainan maksudnya jika dibandingkan dengan bahasa Melayu moden yang digunakan dalam novel Ombak Rindu.

IMPLIKASI DAPATAN KAJIAN

Bahasa Melayu klasik dalam Hikayat Malim Deman dan bahasa Melayu moden dalam novel Ombak Rindu mempunyai ciri-ciri persamaan dan perbezaan. Ciri-ciri persamaan ditunjukkan melalui penggunaan imbuhan awalan, apitan dan akhiran dalam Hikayat Malim Deman dan novel Ombak Rindu. Selain itu, kedua-dua genre juga turut menunjukkan persamaan untuk kata tunggal, kata terbitan, kata majmuk dan kata ganda walaupun penggunaan kata majmuk dan kata ganda agak terhad dalam Hikayat Malim Deman. Ciri-ciri persamaan lain pula ialah penggunaan kata penegas *pun* dan *lah*, kata tunjuk *itu*, *ini*, *sana*, kata hubung *maka*, *sebab*, *dengan*, *tetapi*, *dan* serta kata bantu *telah*. Namun, kata hubung *seraya* tidak digunakan dalam novel Ombak Rindu kerana kata hubung ini khusus untuk bahasa Melayu klasik. Ciri-ciri perbezaan pula ditampilkan melalui penggunaan imbuhan yang lebih menyeluruh dalam Hikayat Malim Deman, iaitu yang melibatkan kata nama, kata kerja dan kata adjektif berbanding novel Ombak Rindu. Imbuhan sispan yang terdapat dalam novel Ombak Rindu tidak ditemui penggunaannya dalam Hikayat Malim Deman. Hikayat Malim Deman yang menggunakan bahasa Melayu klasik didapati turut menampilkan penggunaan kata pangkal ayat yang klise dan kuno; laras bahasa istana; perkataan berunsur Arab; kelainan penggunaan imbuhan; dan penggunaan kosa kata bahasa Melayu klasik yang tidak terdapat dalam novel Ombak Rindu.

RUJUKAN

- Abdul Samad Ahmad.1979, *Sulalatus Salatin*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
Amat Juhari Moain. 1994, *Sejarah Keagungan Bahasa Melayu*. Serdang: penerbit Universiti Pertanian Malaysia.
Amat Juhari, Moain; Abdul Rashid, Melebek; 2006. *Sejarah Bahasa Melayu*. Selangor: Utusan Publications & Distributors.
Asmah Hj. Omar.1985. *Susur Galur Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
Fauziah Ashari. 2012. *Ombak Rindu*. Shah Alam: Grup Buku Karangraf.
Ismail Hussein. 1981. *Sejarah Pertumbuhan Bahasa Kebangsaan Kita*. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
Kamus Dewan Edisi Ketiga. 2000. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
Kamus Dewan Edisi Keempat. 2010. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Nik Safiah Karim.1988. *Sosiolinguistik Bahasa Melayu dan Pengajaran*. Petaling Jaya : Fajar Bakti.
- Nik Safiah Karim et.al 2011. *Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga*. Kuala Lumpur:Dewan Bahasa dan Pustaka
- Pawang Ana dan Raja Haji Yahya. 1983.*Hikayat Malim Deman*. Selangor: Penerbit Fajar Bakti Sdn.Bhd.
- Sinar Harian, 9 Disember 2011. Shah Alam: Grup Buku Karangraf Walizer, Michael H. dan Paul L. Wienir.1978. *Research Methods and Analysis; Searching for Relationships*. New York: Harper & Row Publishers.